

скульптури, історичного минулого Кам'яця-Подільського тощо.

У 1978 р. І.С. Винокур захистив докторську дисертацію на тему «Історія та культура черняхівських племен лісостепового Дністро-Дніпров-ського межиріччя», а у 1980 р. йому було присвоєно вчене звання професора.

Наукові пошуки І.С. Винокура мали міжнародне визнання. Він неодноразово виступав із доповідями на міжнародних конгресах та конференціях. І.С. Винокура запрошували читати курси лекцій у Люблінському університеті.

Результати наукових досліджень та педагогічних розробок І.С. Винокура втілено у численних (понад 400) наукових та навчально-методичних працях. Іон Ізраїлевич є автором та співавтором понад 40 монографій, підручників і методичних посібників. Підручник «Археологія України», підготовлений ним у співавторстві із Д.Я. Телегіним, тричі перевидавався із 1994 р.

Коло наукових зацікавлень дослідника було широким, але центральною темою у

його науковому доробку, безперечно, було питання етногенезу давніх слов'ян. І.С. Винокур до останніх своїх днів відстоював слов'янську належність черняхівських старожитностей українського лісостепу. Ця думка є провідною і в монографії «Історія та культура черняхівських племен», опублікованій у 1972 р., і в праці «Черняхівська культура: витоки і доля», що побачила світ у 2000 р. До останнього подиху вчений виношував ідеї нових наукових робіт.

Він був незмінним членом Спеціалізованої ради Інституту археології НАН України. Багато українських археологів із вдячністю згадують його як вимогливого, проте доброзичливого опонента на захисті кандидатських і докторських дисертацій.

Іон Ізраїлевич Винокур залишиться в пам'яті всіх, хто мав щастя у нього вчитися, працювати, спілкуватися і дискутувати, надзвичайно доброю, щирою людиною, турботливим наставником та другом.

АЛЛА ТРОХИМІВНА СМІЛЕНКО

22 вересня 2006 р. пішла з життя лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, доктор історичних наук Алла Трохимівна Сміленко, життєвий шлях якої нероздільно пов'язаний з Інститутом археології НАН України.

Алла Трохимівна народилася 15 червня 1923 р. у Києві в родині службовців. Середню школу вона закінчила у 1941 р. — у переддень початку Великої Вітчизняної війни. Їй пощастило вижити в умовах німецької окупації. І як тільки Київський університет ім. Т.Г. Шевченка в 1944 р. відновив навчання, Алла Трохимівна вступила на історичний факультет.

Професію археолога Алла Трохимівна визначила для себе в студентські роки. Вона брала активну участь у археологічних дослідженнях Перяслава-Хмельницького і поселення Лука-Врублівецька. Тоді ж сформувалися її наукові інтереси — дослідження старожитностей I тис. н. е., що за-свідчує її дипломна робота «Археологічні пам'ятки торгівлі з Римською імперією».

Після закінчення університету в 1948 р. Алла Трохимівна вступила до аспірантури Інституту археології і продовжила дослідження черняхівської культури. В 1952 р. вона успішно захистила кандидатську дисертацію «Відокремлення ремесла від землеробства і розвиток торгівлі в ранньоантському суспільстві». Після закінчен-

ня аспірантури в 1951 р. А.Т. Сміленко залишилася працювати в Інституті археології — спочатку молодшим, з 1966 р. — старшим, а з 1986 р. — провідним науковим співробітником відділу слов'яно-руської, а згодом, з 1974 р. (від дня заснування), — ранньослов'янської археології.

Наукові інтереси А.Т. Сміленко були пов'язані з дослідженням історії та культури слов'ян на землях України впродовж I і початку II тис. н. е. Вона вивчала походження та історію слов'ян у переддержавний і ранньодержавний періоди, працювала над характеристикою і локалізацією літописних племен і племінних об'єднань за археологічними матеріалами.

А.Т. Сміленко щороку брала участь у польових дослідженнях і є автором і співавтором 40 наукових експедиційних звітів. До 1980 р. вона очолювала Надпорізький загін, а потім Слов'янську Дніпровську експедицію, що працювала в Степовому Подніпров'ї, і досліджувала поселення черняхівської культури Леськи і Микі-льське, аланський гончарний центр Канцерка (1968—1970), а також комплекс археологічних пам'яток III—IV ст. н. е. біля с. Башмачка (1971—1973) у Дніпропетровській обл.

Результатом наполегливих досліджень, присвячених старожитностям Степового Подніпров'я і проблемі заселення цієї області слов'янами, стала монографія «Слов'яни та їх сусіди в Степовому Подніпров'ї (II—XIII ст.)» (1975), а згодом і докторська дисертація на цю ж тему, яку А.Т. Сміленко захистила в 1981 р. У цій роботі вперше було зібрано й системати-

зовано всі матеріали, пов'язані зі слов'янським населенням регіону, переважну більшість яких отримано завдяки значним експедиційним дослідженням Алли Трохимівни.

З 1980 р. А.Т. Сміленко керувала Дністро-Дунайською експедицією, що вивчала середньовічні, передусім слов'янські, старожитності й уперше відкрила в цьому регіоні пам'ятки райковецької та салтівської культур, зокрема Нагорне, Багате і Шабо (Одеська обл.), що дало змогу по-новому підійти до проблеми заселення його слов'янами та розкрити особливості їх зв'язків із кочовим населенням степів — аланами, хазарами, болгарами, уграми та ін. За результатами цих досліджень було видано збірник «Днестро-Дунайское междуречье в I — начале II тыс. н. э.» (1987).

Алла Трохимівна Сміленко — автор понад 100 друкованих праць, серед яких три індивідуальні та п'ять колективних монографій, зокрема «Глодоські скарби», «Історія Української РСР», «Археологія Української РСР», «Этнокультурная карта территории Украинской ССР в I тыс. н. э.» та «Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период», що в 1991 р. була відзначена Державною премією України в галузі науки й техніки.

До останніх днів життя Алла Трохимівна не втрачала жвавого інтересу до наукових досліджень, спілкувалася з колегами. Світла пам'ять про Аллу Трохимівну Сміленко назавжди залишиться в серцях її колег, друзів, учнів та близьких.